

LJUDSKI GLAS

== POLITIČNI TEDNIK ZA SLOVENSKO LJUDSTVO. ==

Izhaja vsak petek in stane za vse leto 12 K, za pol leta 6 K in za četrt leta 3 K. Posamezna številka stane 30 vinarjev. Inserati po dogovoru.

Vse dopise in pošiljkatve je frankirati in naslavljeni na: „LJUDSKI GLAS“, Ljubljana, Frančiškanska ulica 6, I. nadstr., Učiteljska tiskarna.

Obljube in prevare.

Med vojno smo slišali pogostoma, da se takozvana „antanta“ (Angleži, Amerikanci, Francozi, Lahji itd.) bojujejo zato, da dobe narodi in ljudstva svobodo in pravico samoodločbe; nadalje zato, da se odpravi militarizem in samovladanje. Antanta je zmagala po skoro petletni vojni. Milijoni in milijoni so popadali na bojiščih vsega sveta, milijoni in milijoni so izgubili zdravje, imetje, osebno svobodo. Danes pa sede v Parizu štirje stari možički in dele in razdeljujejo svet, kakor se jim zdi, brez vprašanja, brez sodelovanja prizadetih ljudstev. Preje je antanta govorila, da se morajo mali narodi zaščititi, danes pa ti štirje možički (en Anglež, en Francoz, en Amerikanec in en Lah) gledajo na to, da se mali narodi še bolj zaslužijo. Preje se je govorilo o trajnem miru, danes pa že na mirovnem kongresu govorijo o bodočih vojnah. Ali se je kaj izpremenilo? Lahko rečemo: nič!

Zakaj vse to in tako? Zato, ker se nihče ne briga za pravico in resnico, ampak samo za dobiček, zgolj zato, kako bo eden boljše živel, na račun sosedu. To je pravo kapitalistično naziranje, ki se odkriva do tal militarizmu, kapitalizmu in nasilju.

To kapitalistično naziranje je krivo, da tudi slovensko ljudstvo sedaj še ne pride do pravic, ki mu gredo. Nas je komaj poldrug milijon duš, pa nas hočejo razdeliti kar na pet držav: Jugoslavijo, Nemško Avstrijo, Italijo, Ogrsko in Reko. Mi se temu upiramo, pa zamanj, naša pravica ne velja nič. Bogatinu se revež niti ne simili ne; in prav tako je sedaj z nami. Vsi naši sosedi so na tem, da nam nekaj vzamejo, vsak to, kar se mu zdi najprikladnejše. Kje je tu svoboda, kje samoodločba ljudstva? Danes se tisti ljudje, ki so taka gesla med vojno trobili v svet, temu pomilovalno posmehujejo, češ, reveži, kaj ste nam res verjeli?

Pri nas se o tem dosti govori in piše. Naše meščanske stranke, klerikalci in liberalci, zabavljajo na sedanji mirovni kongres, ki že pol leta dremlje v Parizu, češ, krivičen nam je. Vpijejo pa samo zato, ker so njegova kapitalistična in imperijalistična načela slučajno škodljiva tudi nam Slovencem. Če bi nam slučajno ta njegova ničvredna načela koristila, bi liberalci in klerikalci peli slavo tem gospodom, ki danes vladajo svet. Če bi mirovni kongres delal krivico Nemcem, Ogrom itd., bi to krivico glasno odobraval.

Mi smo sploh proti krivicam. Smo načelno proti kapitalizmu in imperizmu, tudi pri nas doma. In pravimo, da se morajo ljudstva sama sporazumeti

med seboj, brez ozira na kapitaliste in njih koristi. Ljudstvo ne mara nobene vojne več, ljudstvo ljubi pravico za vse enako, ljudstvo noče nobenega nasilja.

Kaj pa pravijo vladajoči vsepovsod na svetu? Pravijo, da naj ljudstvo plačuje, se bojuje in molče uboga. Če pride pravičnej in reče: to ni prav, ker je krivično, mu zažugajo s kehami in gavgami. Zadnje čase smo ravno v Sloveniji doživeli, kako so liberalci javno in tajno za vse, ki so nezadovoljni s sedanji neznosnimi razmerami, priporočali keho in gavge. Klerikalci niso prav nič manjši in skromnejši rablji. Ljudstvo jih pozna še iz dobe pred vojno in med vojno. Mi samo konstatiramo, da je draginja vedno večja, da zemlje nočejo razdeliti pravično, da imamo manj svobode, kot smo je kdaj imeli, da imamo hujši militaristični pritisk kot smo ga imeli kadarkoli poprej in končno, da je ljudstvo danes popolnoma brez vseh pravic. Tako brezpravno niti med vojno ni bilo.

Ali je kaj pretiranega v teh navedbah?

Kdo se upa ugovarjati njih resničnosti?

Mir in pravico nam ne bodo prinesli možje iz Pariza, mir in pravico si mora ljudstvo izvojevati samo. Luč, ki bo razsvetlila svet in ki bo pokazala pot z vzhoda, iz Rusije. Resnica je, da vsa antanta ne more udušiti ruske revolucije, ki je idejno in materialno že zmagala na celi črti. In to nam bodi v tolažbo in bodrilo, da pride tudi za slovensko ljudstvo dan svobode in pravice, morda prej, kot si to mislimo.

Valutno vprašanje.

Valuta, t. j. vrednost našega denarja nasproti denarju drugih držav, je za gospodarski razvoj življenja v kapitalistični državi, kjer se ne izmenjava v mednarodnem prometu direktno blago za blago, ampak blago za denar in denar za blago, eno najvažnejših vprašanj. Vzemimo ta-le primer:

Pred vojno je bilo sorazmerje med našo krono in francoskim frankom tako, da smo v menjalnici dobili za 100 naših kron 102 do 103 francoskih frankov. Za blago, ki je stalo na Francoskem n. pr. 100 frankov, smo na francoskem trgu plačali s svojim denarjem, torej v kronah samo 98 ali pa še celo manj kron. Torej smo ga takorekoč v našem denarju dobili bolj poceni, kakor Francozi v svojem.

Danes pa je vrednost našega denarja popolnoma drugačna in reči moramo, naravnost obupna. Za naših 100 kron dobimo v menjalnici samo okroglo 20 francoskih frankov in če hočemo torej plačati s svojim denarjem blago, ki stane

100 francoskih frankov, moramo odšteti za to 500 naših kron in moramo biti še veseli, če jih vzamejo. Prišli smo tako daleč, da tuja tržišča naših kron sploh ne jemljejo več, in da dobimo od tujih držav le še tedaj blago, ki ga moramo uvažati in ki ga ne pridelavamo doma, ako vzamemo pri teh državah drago posojilo in plačamo njihovim trgovcem v denarju dotične države, ali pa na ta način, da zamenjamo tako naše blago, ki ga tiste države nimajo (n. pr. les) za blago, ki ga one imajo v izobilju (olje, sladkor, kava itd.). Naš denar je torej prišel ob vso veljavo in ako ima med nami sploh še kakšno vrednost, je ta njegova vrednost, kakor bomo videli, samo še špekulativna vrednost.

Zakaj je izgubil naš denar svojo vrednost?

Stvar je zelo enostavna. Naši bankovci, ki smo jih imeli pred vojno, niso bili pravi denar. Košček papirja, ki smo ga dobili v roke, kadar smo prodali svoje blago ali svoje delo, in ki je nosil napis 10, 20, 100, 500, 1000 itd. kron, ni imel sam zase nikake stvarne vrednosti. To je bilo samo pismo, s katerim nam je bivša Avstroogrška banka potrjevala, da je vedno, ob vsaki priliki pripravljena izplačati nam na njen izkazani znesek v suhem zlatu. Ako smo nesli n. pr. bankovec za 10, 20, 100, 500 ali 1000 kron v Avstroogrsko banko, ali kakšno njeno podružnico, smo v njej lahko dobili za dotični papir toliko kron v suhem zlatu, kolikor je bilo na njem označeno. Banka je torej za nas hranila naš pravi denar, njegovo pravo vrednost, zlato in nam je zato dala izkaznice na zneske, do katerih smo imeli pravico. To nam je bilo zelo prijetno, ker se papir lažje nosi kakor zlato in ker je poleg tega tudi nevarno, da se zlato ne obrabi — zlato je namreč precej mehka kovina — in tako zlatniki ne izgube na vrednosti. Banka je seveda izdajala več bankovcev, več takih potrdil, kakor pa je imela v rezervi zlata, ali to je delala vedno z dovoljenjem in garancijo države. To je bilo tudi brez opasnosti, ker si ne moremo skoraj misliti slučaja, da bi v mirnem času kar vsi ljudje na enkrat prišli v banko in zahtevali, da se jim njihovi bankovci premenjajo v suho zlato.

Med vojno pa je nastopilo nekaj drugega. Država, ki jo je vodil brezvestni cesar, z brezvestno gospodo, je začela vojno, da bi se v njej gospoda še bolj obogatila s tem, da uniči druge narode in ubije njihovo kapitalistično konkurenco na svetovnem trgu. Vojna pa žre zlato. Kapitalisti dobavniki, naših in tujih držav, ki so dobavljali državi topove, puške, bombe, eroplane in drugo orodje za pobijanje ljudi, so zahtevali za to draga plačila za svoje nečedne izdelke in to — plačila v zlatu.

Tudi se je selilo v tuje države za podkupovanje ministrov in javnega mnenja (časopisja) in za ogromno špijonažo, v kateri so tekmovalе vse kapitalistične države v tej vojni. Tako so se zlate shrambe spraznile, zlato je šlo v roke kapitalistov, ministrov in špijonov in naši bankovci so izgubili svojo vrednostno podlago. Ako nismo danes bankovec v banko in zahtevamo zanj zlato, se nam smejejo.

Ali kapitalistična država, t. j. kapitalistična gospoda, se ni ustavila pri svojem razbojniškem delu. Ona je vedela, da, ali treba zmagati, ali jo bo pa ljudstvo kaznovalo za njen brezvestni kradež. Vojna se je torej morala nadaljevati. Ali, ker ni bilo več zlata, je bil potreben vsaj kredit. Zahtevala je od svojih državljanov, da ji te kredite podpišejo, da jej dajo posojila.

Ali kaka posojila? Ljudstvo zlata nima, vsaj ne dosti, in zlata državi ni moglo dati. Zvita gospoda pa je bila tudi prepametna, da bi ga zahtevala, ker tu bi se bili začeli ljudje puntati. Ona ima druga zvižajna sredstva, druge nepoštenе načine, da iztisne od delavca in kmeta vrednosti.

Zapeljala je državljanе v to, da so podpisali vojna posojila in jih plačali z bankovci, ki že itak niso imeli več svoje vrednosti in z drugimi vrednostnimi papirji, potem pa je tiskala toliko novih papirjev, za kolikor so ji njeni državljanі podpisali. Ta stvar se je nekočkrat ponovila in vrednost kroni je v toliko bolj padala, kolikor več bankovcev in vrednostnih papirjev je državna banka tiskala. Država sicer ni razmetala vsega zlatega zaklada, ker je svoje lifierante silila, da sprejemajo novotiskani denar, ali ti papirji so tako narasli v prometu, da niso v nikakem sorazmerju več z razpoložljivim zlatom. Končno pa bo to zlato, ki se morebiti še nahaja v zakladnicah, zaplenila in pobrala skupina zmagoslavnih držav, t. j. Francoska, Angleška, Italija, Amerika in pa Japonska. In naš denar torej nima danes nikake rezervne stvarne podlage.

A kaj pomeni ta papirnati denar?

To so dolžna pisma našim kapitalistom, ki jih bosta morala odslužiti delavec in kmet. Da dobi ta papir zopet svojo vrednost, je potrebno, da se v bankah zopet nabere ono rezervno zlato, ki odgovarja v prometu se nahajajočem papirju, ki naj bi ga krilo, kakor je krilo pred vojno tedanje bankovce v veljavi.

Kako pa more priti to zlato v naše banke?

Samo na ta način, da prodajamo svoje proizvode, t. j. les, živino, žito, rude, orodje, stroje itd. v tuje zemlje, ki nam jih morajo plačati z zlatom.

Kdo pa izdelava vse te stvari, za katere lahko dobimo nove vrednosti v našo zemljo?

Samo žuljeva roka delavca in kmeta. Les dobi svojo vrednost samo, če ga žuljeva delavska roka poseka v gozdu, obteše, obdela, napravi iz njega mizo, stol, orodje itd. Les v gozdu brez delavca, brez mogočnosti, da se ga spravi na trg, nima nikake vrednosti, kakor neobdelan, v gori ležeči kamen. Pšenice ni brez žuljeve kmečke roke, ki jo mora vsejati, požeti in omlatiti. Rude, zakopane na dnu gora, nimajo nikake vrednosti, dokler jih rudarji ne spravijo v livnice in delavci na trg. Vse vrednosti ustvarjata torej samo delavec in kmet, dočim jim trgovci samo pačijo cene. Brezvestna kapitalistična država se je torej zadolževala na bodoče delo revnega ljudstva. Kapitalisti, ki žive razkošno življenje, se danes vesele na račun žuljevih rok ne samo tega, ampak celo bodočih pokolenj na večno revščino in trdo, prisiljeno delo obsojenega kmečkega in tovarniškega proletarijata.

Bankovci, ki jih imamo v rokah, so torej obsodbe na črno delo, katero bodo uživali kapitalisti.

Rekli smo, da je vrednost naših kronskih bankovcev (in z dinarji menda tudi ni dosti drugače) samo še spekulativna vrednost. Antantini, srbski in drugi kapitalisti, ki so z nami v trgovskih odnošajih, špekulirajo, kolika je naša delovna sila, naša delavna sposobnost in naše delovno torišče, oziroma naša mrtva bogastva, ki jih morejo naše žuljeve roke izpremeniti v do glednem času v suho zlato. Ta mrtva bogastva so naši gozdovi, naše njive, naši rudniki, naše železnice, naše ceste, naše vode, naše morje itd. Njihovo mnenje je, da bomo mogli okroglo eno petino državnih dolgov odslužiti, za drugo pa je nevarnost, da se vse črta in tako znaša ta spekulativna vrednost našega papirnatega novca okroglo eno petino prejšnje vrednosti, t. j. okroglo 20 odstotkov, odnosno za 100 K nam plačajo še okroglo 20 frankov.

Nastane torej vprašanje, kako popraviti vrednost denarju?

Rusi, ki so napovedali boj do skrajnosti svojemu in svetovnemu kapitalizmu, so kratkomalo proglasili, da rusko delavsko ljudstvo ne plača nikomur dolgov, ki jih je napravila bivša ruska protiljudska caristična vlada in so zažgali vse vrednostne papirje. Denar je samo sredstvo za izmenjavo blaga in zato so tiskali nove bankovce, kolikor jih potrebujejo za posredovanje med izmenjavami. Kmet svojih produktov: pšenice, rži, krompirja itd. ne more direktno zamenjati za produkte, ki jih proizvajajo delavci v tovarni: pluge, kose, stroje, vilice, nožiče itd., ker bi bile to pretežkočene operacije in zato je neko od države in splošno priznано menjalno sredstvo potrebno. Ali nikjer ni rečeno, da bi moralo biti to sredstvo ravno zlato, srebro, nikel, baker ali pa papir, ki bi imel te kovine za svojo podlago. Omenjene kovine in papir, ki jih v prometu zastopa in nadomestuje, lahko ljudje nakopičijo. Verižniki in brezvestni trgovci, ministri in velika gospoda ga lahko dobijo v svoje roke in kdor ima denar, vlada one, ki ga nimajo. Bogatašem, ki si naberejo denarja, ni treba več delati; oni žive od truda in znoja ubogega ljudstva in pasejo lenobo. Denar je torej prokletstvo vsega delavnega ubogega ljudstva.

Izmenjavati bi morali pravzaprav delo za delo in tu bi moral vsak delati. Delo delavca, ki je na pr. napravil koso, bi se moralo zamenjati za enakovredno količino dela, nakopičenega v krompirju, pšenici, rži itd., ki ga je nakopičil v teh produktih kmet s tem, da jih je pridelal. Izmenjalno sredstvo bi tudi tu bil neke vrste denar, ali ta denar bi imel za podlago samo resnično storjeno delo in bi trajala njegova vrednost le kratko dobo, mogoče samo mesec dni, tako da bi si ga nikdo ne mogel nabirati in podpirati z njim vojne in druga slaba dela. To bi torej bili samo kuponi, ki bi jih dobil samo oni, ki resnično dela in samo za delo. Za one, ki pa ne morejo delati, bi skrbela občina, zadruga, ali pa tovarna, ali zavod, v katerega spadajo. Bogatašev bi torej v taki družbi ne bilo. Država bi obstojala iz samih delavcev. Profesor, inženir, učitelj, davkar bi bili ravno tako delavci brez naslovov in diplom, kakor kmet, rudar, čevljar, tesar, mizar itd.

Taka družba bi se imenovala socijalistična družba; danes pa, ko tega nimamo, in ko je dano vsakemu verižniku in vsakemu sleparju, da si nabere denarja, jo imenujemo kapitalistično družbo.

No, mi smo še daleč od teh zlatih časov in zato bodo naši advokati in trgovci, ki vladajo v sedanji družbi, skušali izpeljati valutno vprašanje na drug način. Oni bodo črtali nekoliko državnih dolgov in s

tem bo vrednost našega denarja poskočila. To bodo napravili na ta način, da bodo tiskali nove bankovce, potem pa bodo izdajali te bankovce v sorazmerju 1 za 2, ali 1 za 3, ali 1 za 4 t. j. za eno novo krono (ali dinar) bo jemala država po dva, tri ali štiri krone, kakor bo že sklenil parlament.

Skoro gotovo je, da bo šlo to po premoženju, t. j. delavec ali kmetič bo dobil nekoliko več za svoje krone in vrednostne papirje kakor pa veleposestnik in tovarnar. Ali ti profiti delavca in malega kmeta bodo samo navidezni, zakaj ona dva bosta vendar-le morala služiti in trpeti za ono, kar bo ostalo bogatinom, ker samo delavec in kmet sta produktivna stanova in samo ona dva ustvarjata nove vrednosti. Ona dva tudi nimata kaj izgubiti od svojega, zakaj to kar onadva v državi posedujeta, ni skoro nič. Vse, kar posedujeta, so samo pridne in žuljave roke.

Zato pa zahtevamo socijalisti, ki seveda nismo gospodarji v tej kapitalistični državi, ampak samo zatirano ljudstvo, da se delavcem in kmetom, ki imajo manj kot 10 ha zemlje, sploh ničesar ne vzame in da se jim izplača polna vrednost pri vpeljavi novega denarja, t. j. da se jim zamenja 1 staro krono za 1 nov dinar, da pa se vse ostale čim najvišje mogoče pristriže. Vojno so napravili bogataši, oni so podpisovali velika vojna posojila državi in to brez vprašanja delavca in kmeta in zato je edino pravično, da tudi sami plačajo svoje dolgove. Vsa vojna posojila kapitalistov se morajo kratko malo črtati!

To pa še tembolj, ker so ti dolgovi naravnost strašni. Samo Slovenci smo imeli ob koncu vojne za 2500.000.000 (dvatisočpesto milijonov) ali za dve in pol milijardi papirja v prometu. Hrvaška ga je imela za okroglo sedem milijard, Bosna in Hercegovina tudi svojih 4—5 milijard. Tu pa so še Bačka, Banat, Dalmacija in Prekmurje in srbski, makedonski in črnogorski dolgovi, kar vse naj bi mi solidarno nosili in plačevali. Kje pa so še vojne odškodnine, ki jih bomo morali plačati antanti?

Strah in groza!

Andre Ribarac.

Hlevski gnoj in umetna gnojila.

Njive, ki nam prinašajo pridelke, travniki, ki nam dajejo košnje, sčasoma obubožajo na svojih redilnih snoveh in postanejo nerodovitni. S pridelki zvozimo mnogo snovi z naših zemljišč in če jih ne nadomestimo, postane zemlja pusta in prazna, njeni pridelki majhni, ker rastline ne uspevajo vsled pomanjkanja hrane. Razumljivo je, če z zemljišč leto za letom samo izvažamo in ničesar ne dovažamo, da se izpremene v puste gmajne, ki ne prinašajo gospodarju nobene koristi. Nasprotno pa nas izkušnja uči, da z dobrim gnojenjem in pravilnim kolobarjenjem povečamo produktivnost zemlje. Vsakdo se je že prepričal, kako dobro vpliva gnojenje na rast naših setev po njivah in kako velika in gosta je trava po pašnikih in po travnikih, ki so bili pognojeni.

Še pred dobrimi 70. leti nismo vedeli, iz kakih snovi da obstojajo naše rastline in kake hrane potrebujejo, da morejo uspevati in roditi sad. Znanost pa je tekom preteklih desetletij s poizkusi dognala, da rabijo v splošnem rastline veliko snovi za sestavljanje svojih delov. Te snovi črpajo rastline iz zemlje, če jih ta vsebuje v raztopinah in v dovoljni množini ali pa tudi iz zraka. Precejšnjega pomena je tudi ona znanstvena pridobitev, ki je proučila, da gotovih redilnih snovi kakor ogljikove kisline, vodika, kisika rastlinam nikdar ne primanjkuje, ker

so te vedno v primerni količini v zemlji. Dočim pa dušika, kalija, fosforjeve kisline in čestokrat tudi apnenca primanjkuje našim zemljam in treba jih je dovažati umetnim potom, če hočemo skrbeti za dobre letine in polne žitnice v naših gospodarstvih. Zategadelj je povsem umljivo, da je umno kmetovanje tesno združeno z umnim gnojenjem — to je, da dovažamo zemlji v resnici tiste redilne snovi, ki jih rastlinam primanjkuje, ne pa drugih, ki so v izobilju v zemlji; kajti pri sedanjem pomanjkanju pomožnih gnojil in pri njih visokih cenah naj se ta le tamkaj uporabljajo, kjer so za rast rastlin neobhodno potrebna. Isto velja glede uporabe hlevskega gnoja, ki tudi nikdar ne preostaja v gospodarstvu in ga je treba pravilno razdeliti po vseh delih posestva.

Danes smo na jasnem o tem, da je živinski gnoj bil in ostane tudi v bodoče najboljši gnojilo, ker vsebuje razen fosforjeve kisline vse redilne snovi. Vrtega pa še izboljšuje in rahlja zemljo, pospešuje njeno presnavljanje v črno prst in na njivah, pognojjenih s hlevskim gnojem, ne najdemo tolik ogruč in kep, ki bi ovirale vkoreninjenje in uspevanje naših setev. Z umetnimi gnojili pa nikdar ne moremo pomnožiti v zemlji črne prsti, ki zadržuje v sebi vlago in redilne snovi, dokler jih rastlinske koreninice ne vsesajo; zato bomo z umetnimi gnojili le dopolnjevali gnojilno vrednost hlevskega gnoja, ker tega posebno v slabih zemljah pomožna gnojila ne morejo nadomeščati.

Na tej podlagi je uporaba velikih množin hlevskega gnoja za zemljo koristna in potrebna. Čudno se nam pa vseeno dozdeva, ker nas izkušnje uče, da gnojenje samo z živinskim gnojem ne prinaša najbogatejših letin. Vzrok tiči v tem, kar smo že preje omenili, da gnoj ne vsebuje vseh redilnih snovi, da jih ne vsebuje v pravem razmerju, v pravih množinah in vsled tega ne more vrniti zemlji onih snovi, ki jej primanjkujejo, katere je zemlja oddala rastlinskemu pridelku, ki so bili izvoženi ob času žetve in košnje z naših njiv in travnikov. Vsled tega je umljivo, da se moramo posluževati tudi umetnih gnojil, če hočemo dovesti zemlji one redilne snovi, ki so v gnoju v premajhnih množinah, da bi se mogla rastlina okoristiti z njimi. Prihajamo do zaključka, da je le istočasna uporaba živinskega gnoja in umetnih gnojil nekako idealno, popolno in pravilno gnojenje, ker se pač naravna in umetna gnojila v svojih gnojilnih vrednostah izpopolnjujejo. Kdo še ni videl visoke ingoste trave na travnikih, ki so bili pognojeni z gnojem in potreseni s Tomasovo žlindro? Rastline so razpolagale z vsemi redilnimi snovmi in so bohotno rastle. Razmeroma slabša je košnja na travnikih, ki so bili gnojeni samo z enim ali pa samo z drugim gnojem. Potemtakem je vsakomur razumljivo, zakaj je poljedelstvo v onih deželah dobičkanosno, kjer se uporabljajo umetna gnojila in zakaj da so se v teh krajih zvišali ne le dohodki, temveč tudi čisti dobiček.

Žal, da se pri nas dobi še dandanes mnogo gospodarjev, ki pri ogledovanju umetnih gnojil skomiznejo z ramami in so mnenja, da ta prah ali pesek ne more prinašati nobene koristi rastlinam. Ne vedo pač, da so v tem prahu redilne snovi, katere rastline potrebujejo pri svoji rasti, pri sestavljanju svojih delov. Zato so pa tembolj razočarani, ko vidijo lepe uspehe na zemljiščih svojih sosedov, ki so sledili pozivu, da si morejo kmetovalci le z umetnimi gnojili pomagati do boljših in večjih pridelkov.

Resnica je, da vsled pomanjkanja gnoja v gospodarstvu ali vsled nemogočega in dragega nakupa umetnih gnojil ni mogoče posestnikom tako močno gnojiti. Iz te zadrege si pomagamo na ta način, da gnojimo slabo, težko, ilovnato zemljo in zemljo, ki ima malo črne prsti redno s hlevskim gnojem, ker v takih

zemljah bi pomožna gnojila ne učinkovala. Nasprotno bi bilo pri pomanjkanju hlevskega gnoja negospodarsko, da bi tega trosili na lahke, na črni prsti bogate zemlje, ker v teh umetna gnojila izborna delujejo in povoljno vplivajo na razvoj rastlin. Zapomniti si je treba, da umetna gnojila ne vsebujejo nikdar vseh, ampak samo eno ali dve redilni snovi. Tako imamo gnojila, ki so bogata samo na dušiku ali pa samo na fosforjevi kislini; dalje gnojila, ki vsebujejo samo kalij in slednjič gnojila, s katerimi dovajamo zemlji dušik in fosfor obenem.

Velikokrat primanjkuje našim, saj deloma dobro obdelanim zemljam, samo ena izmed redilnih snovi n. pr. fosforjeva kislina in prav nobenemu gospodarju ne bo prišlo na um, da bi v tem primeru dovajal zemlji kalij ali dušik, temveč bo potresel fosforjevo gnojilo Tomasovo žlindro ali pa superfosfat, in tako zadovoljil rastline z ono hrano, katere v resnici potrebujejo. Potom umetnih gnojil smo v stanu dovesti zemlji le tistih snovi, na katerih v resnici trpi pomanjkanje. Zategadelj se rabijo pomožna gnojila z velikanskim uspehom pri kmetijskih pridelkih, ki so namenjeni za tovarne; kajti ti pridelki navadno potrebujejo kake posebne redilne snovi, ki jih lahko dovajamo zemlji le potom umetnega gnoja. Če se bo pri nas v Sloveniji pridelovala večja množina sladkorne pese ali pa pivovarniški ječmen, tedaj bodo naši poljedelci spoznali, da brez uporabe umetnih gnojil ne bo pravega pridelka, ki bi se obnesel pri izdelovanju sladkorja in piva.

Zaenkrat živimo še v deželi živinorejcev in vsakomur je znano, da je treba za umno plemensko živinorejo dobre, sočnate pašnike in travnike, a za izboljšanje teh pa uporabljanje umetnih gnojil. Mnogo je pri nas še zapuščenih in z vresjem porastlih zemljišč in še več pa močvirnatih sveta, ki bi se z osuševanjem in z pomočjo umetnih gnojil izpremenil v rodovitne travnike in pašnike, donašajoče obilo krme za našo živinorejo, kajti živinoreja bo tudi v bodoče ostala najbrže glavni vir dohodkov slovenskemu kmetovalcu.

Pri naročbi umetnih gnojil je treba zahtevati navodilo, kako in ob katerem času je treba trositi kupljeni gnoj in katerim rastlinam se gnojenje z umetnimi gnojili najbolj izplača; kajti od nepravilne uporabe pomožnih gnojil ni pričakovati nobene koristi.

—ov.

Dopisi.

Petrova vas pri Črnomlju.

11. t. m. so imeli tukajšnji klerikalci v naši šoli javno predavanje, ki so ga priredili voditelji tukajšnje „Kmetске zveze“. Predaval je gospod kaplan iz Črnomlja. Kmalu se je pokazalo, kakšen uspeh bo imelo to predavanje. Govorniku že v začetku niso ljudje zaupali, sploh mu niso pustili govoriti. Nekateri udeležniki so mu pričeli nagajati, tako da govornik sploh ni mogel nadaljevati. Potem je moral ta samo odgovarjati na neljuba mu vprašanja. Med govorom je začel tudi zabavljati nad socialno demokratično stranko, češ, da so njeni pristaši brezverni, da so proti veri, in da hočejo odpraviti verouk iz šol. Priporočal je svojo „Kmečko zvezo“, za katero se ljudje niso popolnoma nič zanimali, razen nekaterih (5), njihovih podreptnikov in nekaterih članic Marijine družbe. Ko so navzoči spoznali, da nima njegov govor nobenega uspeha, je dobil besedo naš sodrug iz Črnomlja, ki je ožigosal „Kmečko zvezo“ in priporočal socialno demokratično stranko. Zaradi tega se je g. kaplan nekoliko razburil in se izrazil: „Kmetje, ako ho-

čete, da bo naša vera potlačena, se zapišite v socialno demokratično stranko, katere zastopnik je menda neki Springer. Ljudstvo je pa zavpilo: „Živela socialna demokracija!“ Nekateri so svetovali g. kaplanu, da se naj drži bolj prižnice kakor pa politike, ker le tako se bo vera ohranila. Ko je g. kaplan uvidel, da njegova beseda pri nas nima nobenega pomena, je zaključil predavanje. Na tem predavanju se je izkazalo, da ne zaupamo več dosedanjim voditeljem. Izpregledali smo, poznamo voditelje nasprotnih strank, ki so nas izžemali med vojno.

Iz Kočevja.

Dne 30. maja ste v vašem listu št. 9. trdo prijeli gospoda Antona Kajfeža, veletržca in industrijalca v Kočevju, očitajoč mu verižništvo, nadalje da so njegovi Rusi bili lačni, in so prezebali ter da plačuje domače delavce dnevno po K 5 do 6 za 12 urno delo, tako da ne morejo ne živeti, ne umreti, predbacivajoč mu obenem, da so na njegovi žagi take razmere, kot nikjer na svetu. Dovolite, da jaz, ki razmere v Kočevju poznam, konstatiram da ste s tem gospodu Kajfežu storili krivico. Rusom se je pri gospodu Kajfežu dobro godilo, ter je bil še parkrat kaznovan radi tega, ker jim je pustil baje preveliko svobodo, denunciran, češ, da je rusofil, ker jih je lepo oblačil in izbornu hranil. Domači delavci zaslužijo na njegovi žagi dnevno K 20.— do K 40.—, kakor pač kdo dela, prepuščajoč jim glede delavnega časa prosto roko. Toraj ne bodo večji reveži trpini njegovi delavci, kakor n. pr. državni uradniki VII. ali VIII. čin. razr. z vseučiliščnimi študijami in izpiti. Toliko resnici na ljubo.

Laški trg pri Celju.

V Laškem trgu pri Celju se ustanovi podružnica „Konzumnega društva za Ljubljano in okolico“. Kmetje iz Laškega, pristopajte k tej gospodarski organizaciji, ker je v vašo korist. Kakor bo dovolj članov, se otvori podružnica. Vemo dobro, da vam bodo odgovarjali razni trgovci, pa nikar teh ne poslušajte, ker delajo ti gospodje za svoj žep.

Št. Iij pri Mislinju.

Težko je človeku prijeto za pero, roka trepeče od prenapornega dela. Ali vendar človeka takorekoč prisili k temu vse, kar sliši in opazuje. Ze večkrat se je v naši stranki poudarjalo, naj se osebni napadi opuste, toda če drugače ne gre, mora pa človek tudi katero ziniti, ali pa naj mar pusti in mirno gleda, kako ga drugi davi.

Ze večkrat smo opominjali našega gospoda župnika Roškerja, naj se ne vtika v stvari, ki ga ne brigajo, naj pusti nas socialiste pri miru, naj ne meče politike in vere v cerkvi v eno vrečo. Toda fant je gluhi, on trobi svojo pesem dalje, prav v vojo škodo. Greš v cerkev k službi božji, toda zašel si na klerikalen javen shod, kjer se politizira, obrekuje in zavija, da je groza. Toda, pretrpiš, misliš, je samo danes. Greš v drugič, ista pesem, greš v tretjič, še hujše. Ne čudite se sodrug urednik, ako nas potem vendar le mine potrpežljivost.

Hudo je človeku, ugovarjat ne smeš, ne preostaja ti drugega, kakor da stisneš zobe, pa ven na sveži zrak. Tukaj še le opaziš posledice politiziranja v cerkvi. Vidiš, kako ljudje zapuščajo in obračajo hrbet klerikalnemu politiku, bereš jim lahko z obraza nevoljo, trpke so njih besede napram župniku. Kateregakoli vprašaš za mnenje, pove ti: „To ti je ožnjek, on res misli, da ima same osle v tem kraju, ne dobi me več noter!“

Ej, gospod župnik, povejte nam vendar, kdo je tisti, kateri „vero dol spravlja“ in cerkve podira, ali niste to vi sami?

Ako bi vam bila vera res tako pri srcu, kakor vam je na jeziku, potem bi učili gotovo vi to, kar je Kristus učil, ako ste njegov namestnik. Toda vse drugo vam orje po glavi, samo to ne, zakar ste poklicani in poslani v našo faro. In bo šlo to tako dalje, potem se le pripravite na najljutejši boj med nami. Opozarjamo vas pa že danes in premislite, ali ste vi zavoljo nas tukaj ali smo le mi zavoljo vas? Človeka, kateri zna količkaj samostojno misliti, tega ne preslepate s svojim zavijanjem, toda najbolj žalostno je to, da naredite iz norca še večjega norca. Pravite, obrekovalci ne bodo videli nebeškega kraljestva. Prosimo, kdo pa obrekuje, in to še v hiši božji! Kaj, ali se ne bojite peklenškega ognja, in če se vi ne bojite, se mi tudi ne. Tudi socialisti ne bodo deležni posmrtnega veselja, tudi to ste iztuhtali. Kdo so pravzaprav socialisti v vaših očeh?

Pri nas je socialist ta, ki išče le pravico in resnico, poteguje se za brezpravne moderne sužnje. Ti „neverni“ hočejo te ljudi rešiti iz krempljev kapitalistov in imperijalistov, hočejo jih postaviti na ono mesto človeške dostojnosti, kamor že zdavnaj spadajo. In vi pravite, kdor si kaj takega predrzne, ta ne bo videl nebeškega kraljestva. Ali se še kaj spominjate, kako so se gospodje okolo stare avstrijske vlade nadevali maske socializma, kadar se je pojavila kakšna kriza na raznih frontah? Skratka kadar grozi nasilje in izkoriščanje, tedaj se kliče socializem na pomoč. Norec vam slepo verjame in iz njega naredite še večjega. Vse to naj bi mi socialisti mirno požirali ter se tako dali od te kapitalistične krme odebeliti, da bi nas potem bolj z apetitom in sigurno poslali v novo svetovno klanje. Ne tako ne bo šlo več, vsaj z nami brezpravnimi, brezposestnimi proletarci! Lepo število nas je. Pa tudi ti, srednji kmet, spadaš v naše vrste, tudi ti si delavni človek, tudi pri tebi ni tako, kakor bi lahko bilo. Organizirajmo se! Strnimo naše vrste! Le tako lahko upamo na lepše čase. Nezmislno je, če stiska posameznik pesti v žepu, tega se buržuja ne boji. Pomniti je treba: naš boj ni boj proti veri ali dobrim duhovnikom, to je obrekovanje. Prosimo, ali smo že kdaj komu zabranjevali, da ne bi smel opravljati svojih verskih dolžnosti? Nasprotno pa župnik sam tira ljudi iz cerkve. Izpreglej vendar enkrat že, ti slovenski trpin, ne daj se toliko za nos voditi. Pridi in poglej nas bolj od blizu, premotri naš program. Prepričaj se sam o naših zahtevah. Nismo tako strašni, kakor nas slikajo, smo sami delavni ljudje, in izprevidel boš, kako bridko si bil varan. Še je čas. In ko pridejo volitve, bo tvoja usoda zapečatená.

☞ Po svetu. ☜

Vedno nove načrte kujejo v Parizu, a vsi so takšni, da bijejo pravici v obraz. Italijanske volkove bi radi nasitili, a obenem naj bi tudi jugoslovanska koza ne bila preveč razdrapana. Čudno je, da slavna „tarok-partija“ v Parizu še vedno ni spoznala, kako krade Bogu čas, ljudstvom pa potrpežljivost. Zadnje dneve so skovali za ureditev jadranskega vprašanja zopet nov načrt, ki ga je pa Italija rezko zavrnila in Jugoslavi in so ga tudi s hvaležnostjo vrnili. Radovedni smo te, kdaj se bodo naveličali oni, ki se igrajo mirovno konferenco, kakor se igrajo otroci slepe miši, naveličali svojega ogabnega dela. Vse kaže, da jim bodo morala ljudstva sama dopovedati, da je že dovelj.

Italijani na Koroškem. Slavna pariška konferenca je dovolila Italijanom, da zasedejo železnico Trbiž-Beljak-Št. Vid. Italijani delujejo smotreno na to, da bodo dobili v svojo oblast vse železnice, ki vo-

dijo skozi naše ozemlje k morju. Pri tem čednem stremljenju jih krepko podpirajo štirje »mirovni« evangelisti v Parizu.

Usoda celovške kotline. Nekateri dunajski listi vedo poročati, da bodo zasedle aliirane čete celovško kotlino, dokler se končnoveljavno ne določi, kdo oa bo njen trajni gospodar.

Proletarski svet se pripravlja. Kakor smo poročali že zadnjič, je izbruhnila na Francoskem ogromna stavka. V zadnjem tednu je še narasla in vse kaže, da se bo razvila v splošno stavko. Francoski železničarji so proglasili, da so solidarni z revolucionarji v Rusiji, na Ogrskem in v Nemčiji. O obsežnem delavskem gibanju poročajo tudi iz Italije. V Italiji se pa baje ne gibljejo le delavci, temveč tudi kmetje, ki so si pričeli razdeljevati kano svojo pest zemljo veleposestnikov. Tudi dunajski komunisti so na delu. Vse kaže, da proletarci pregledujejo svoje čete, če so dovelj močne za glavni napad.

Ogrska revolucionarna armada. Na Ogrskem hočejo revolucionarji ojačiti svojo armado in so uvedli zato splošno vojaško dolžnost za vse delavce od 18. do 45. leta. Kdor bi se hotel odtegniti tej dolžnosti, pride pred revolucionarno sodišče.

☞ Iz naše države. ☜

Izstop iz pokrajinske vlade v Sloveniji. Zaupnika socialno demokratične stranke v deželni vladi za Slovenijo, sodrug Prepeluh Albin, poverjenik za socialno skrbstvo, in sodrug Kristan Anton, poverjenik za javna dela, sta po nalogu stranke izstopila iz deželne vlade. Vzrok za izstop je politična neresnost in reakcionarnost meščanskih strank.

Bele lise, stare znanke v našem časopisu iz dobe avstrijskega režima, so se zopet začele pojavljati v socialno demokratičnem časopisu. Znak, da živimo v „svobodni“ državi...

Demobilizacija. Odrejena je demobilizacija tretjega poziva naše armade. Domov se odpuste obvezniki, ki so dovršili 38. leto in ki so tudi že starejši.

Pomiloščenje. Poverjeništvo za pravosodstvo deželne vlade za Slovenijo poroča: „Uradni list“ št. 106., z dne 13. junija 1919. prinaša obširen amnestijski ukaz prestolonaslednika regenta in izvršilno naredbo poverjeništva za pravosodje. 1. Po tem ukazu so odpuščene vse od civilnih in vojaških sodišč naložene kazni in posledice kazni radi sledečih političnih hudodelstev: volunstva, vstaje, punta, javnega nasilstva, prvega in drugega primera, poškodovanje državnega telegrafa, brezoblastnega nabiranja vojakov, podmoči, dane vojaškemu beguncu s skrivanjem ali drugim olajševanjem, zapekljanja vojaka k prelomu vojaških službenih dolžnosti, rabuke, udeležbe pri skrivnih družbah, dalje zaradi prestopkov razširjanja lažljivih in vznemirjajočih vesti, razžalitve uradnikov in drugih javnih služabnikov ter vtikanja v izvršbo javnih služb, to vse brez pridržka, ako so se kaznjiva dejanja izvršila pred državnim prevratom t. j. do 29. oktobra 1918. — S pridržkom so odpuščene kazni zaradi hudodelstva javnega nasilstva s silovitim lotenjem in nevarnim žuganjem proti uradnim osebam, če obsojenec ni bil radi tega zločina že enkrat kaznovan in če kazen ne presega 6 mesecev, dalje radi hudodelstva s hudobnim poškodovanjem tuje lastnine, ako se je dejanje izvršilo o priliki pouličnih ali draginskih demonstracij, kakor so bile n. pr. v Ljubljani aprila 1918, slednjič radi pregreška javnega poniževanja ali zaničevanja ustanov zakona, rodbine, zakona ali pohvale nezakonitih ali nenravnih dejanj, če izvira kaznjivo dejanje iz političnih nagibov, ki

so merili na to, da se izpodkopljejo temelji prejšnjega režima. — 2. Odpuščene so po amnestiji vse od civilnih sodišč izročene kazni, ki so se odložile ali prekinile, ker se je javil obsojenec na fronto. 3. Odpuščene so tudi vse do 29. oktobra 1918 od civilnih ali vojaških sodišč izrečene kazni, če ne presega 6 mesecev ali 5000 kron, ako obsojenec še ni bil kaznovan radi takega hudodelstva ali prestopka tatvine ali goljufije. Izvzete so le od poštnih ali železniških uslužbencev izvršene tatvine. Vendar morejo biti tudi ti v posameznih posebnega ozira vrednih slučajih, zlasti, če se je zgodila tatvina iz bede, deležni pomiloščenja. — 4. Odpuščene so tudi kazni in ostanki kazni izrečene do 5. junija 1919. ako se je dejanje izvršilo iz bede iz mladostne nepremišljenosti, vsled razburjenja radi vojnih razmer, iz političnih nagibov, ali če je bil obsojenec v vojni hudo prizadet vsled izgube rodbinskih članov ali na premoženju. — 5. Priznavajoč izredne zašluge, ki so si jih pridobili železniški uslužbenci ob prevratu s prevozom čet, ki so grozile preplaviti naše pokrajine, je regent odpustil kazni in ostanek kazni vsem železniškim uslužbencem radi kaznivih dejanj, s katerimi so povzročili za časa vojne železniške nesreče. Tudi naj se kazenski postopki radi takih dejanj, ako še ni prišlo do obsodbe, ustavijo. Amnestije so deležni tudi oni, ki so bili do 29. oktobra 1918 obsojeni od takega sodišča zunaj našega kraljestva, pa sedaj tu bivajo in so semkaj pristojni. To izredno obsežno amnestijo je predlagala vlada v prizadevanju, da kolikor prihaja v poštev kazensko sodstvo, čim najbolj mogoče izbriše vojne sledove in omili nesrečo in bedo, ki jo je povzročila vojna. Vlada je storila to tudi, ker pričakuje, da se bo prebivalstvo izkazalo vredno vladarjeve milosti s pokorščino novi državi, njenim zakonom in organom. — Kakor smo poučeni, imajo sodišča nalog, da odlagajo odslej kazni le za neobhodno potreben čas.

Državna rudarska šola v Celju. 1. oktobra t. l. se bo otvoril v Celju 1. letnik šole za vzgojo naraščaja rudarskih paznikov. Zglasilni termin poteče 15. avgusta t. l. Šola bo obsegala dva letnika ter bo za dijake ustanovljen internat. Sprejemni pogoji bodo razglašeni v „Uradnem listu“. Prospekte bo izdajalo ravnateljstvo meseca avgusta.

☞ Za ženske. ☜

Nasveti materam, kako ohranijo dojenčka zdravega.

Materinska ljubezen je porok, da je dete pri materi v dobrih rokah. Materam je nepotreben opomin, naj dobro čuvajo in negujejo svojo deco, ker vsaka mati čuva zdravje in življenje svojega otroka najboljše, kakor le ve in zna.

Da pa vendar premnogo dojenčkov v materinih rokah prezgodaj zboli in umre, temu je vzrok nepoučenost mater. Zato evo vam nekaj najvažnejših nasvetov, kako ohranite svoje male pri dobrem zdravju in življenju!

a) Dojenje. Največ dojenčkov umre na boleznih prebavil. Te bolezni povzroča samo napačna prehrana. Dojenčkova prebavila (želodec in čreva) so silno občutljiva. Majhna napaka v prehrani — in bolezni je že tu. Če se napaka ponavlja, postane bolezen nevarna in pogosto nastopi smrt.

Dojenčkova prebavila so ustvarjena samo za prebavljanje materinega mleka. Kravje in kozje mleko dojenčku jako rado škoduje, ker ga ne more dobro prebavljati. Petkrat do desetkrat več dojenčkov

umre ob kravjem mleku kakor da ob materinih prsih.

Zato mora dobiti vsaka mati svoje dete sama. To je njena najsvetejša dolžnost. Mleko v materinih prsih ni materina last, nego otrokova. Nobena mati mu ne sme odreči njegove najboljša lastnine.

Skoro vsaka mati lahko doji. Samo jetična mati ne sme dobiti, drugi izgovori so prazne pretveze.

Mati, ki doji, lahko uživa vse, kar ji tekne in kar navadno uživa. Edinole otrok jih pijač ne sme uživati.

Doji svoje dete 5—6 krat na dan! Med posameznimi hranitvami naj bodo najmanj triurni presledki. Vselej naj pije dete samo iz enih prsi, enkrat iz levih, prihodnjič iz desnih. Nikdar naj ne pije dlje nego 10—15 minut.

Ponoči naj otrok ne dobiva nobene hrane. Če vpije, mu daj le nekaj žličk čaja ali vode. Noč je za spanje, to velja za mater in za dete. Otroku se na to iako hitro privadi, samo razvaditi ga mati ne sme.

Prvih 24 ur naj ne uživa novorojenček ničesar. Drugi dan ga že začni devati vsake tri ure k prsim, da posrka iz njih nekaj prvenskega mleka. Pravo mleko pride v prsi navadno tretji ali četrti dan. Če se pa dlje zakasni, polagaj vseeno dete redno k prsim, da krepko sesa, končno se bo že pokazalo mleko, četudi šele čez več dni.

Doji 6—9 mesecev. Ne odstavi otroka naenkrat popolnoma, nego privadi ga polagoma na kravje mleko, kadar ga misliš odstaviti.

b) Umetna prehrana. Umetna prehrana je za dojenčka nevarna, zato jo je treba uporabljati z največjo previdnostjo. Pri umetni prehrani se ravna kar najbolj vestno po sledečih navodilih:

Dokler ni star otrok pol leta, sme dobivati le razredčeno mleko (to je mleko, pomešano z vodo ali s čim drugim). Mleko naj se razredči z vodo, s sluzasto juho ali s čajem. Prava (bobova) kava je najstrožje prepovedana. Ruski čaj sme biti le prav svetel.

Moke ne vkuhavaj v pijačo pred 4. mesecem, razen na zdravnikov nasvet.

Rum, konjak, žganje, vino in pivo so tudi po kapljicah za dojenčka hud strup.

Na dan sme otrok 5—6 krat piti. Vsakrat ne več nego 200 gramov, (t. j. $\frac{1}{6}$ litra). Vsega skupaj ne sme popiti tekom 24 ur več nego 1 liter tekočine.

Kadar dobiš zjutraj mleko v hišo, ga najprej odmeri za dojenčka za ves dan, potem ga primerno razredči in prevri. Vre naj 3 minute. Nato ga postavi v pokrten loncu v mrzlo vodo, da se ohladi. Ves dan naj stoji na hladnem, zato vodo večkrat menjaj. Tako ostane mleko nepokvarjeno. Kadar pride čas hranitve, naliž v steklenico toliko mleka, kolikor treba. Nato ga ogrej na ta način, da deneš steklenico z mlekom v gorko vodo. Če je dovoli gorko, poizkusiš na ta način, da vliješ malo mleka na roko in ga pokusiš.

Dojenčkova steklenica mora biti vedno snažna. Znotraj ne sme imeti kotov, da ne zastaja v njih prisušeno mleko. Po vsaki hranitvi pomij brez odlašanja najskrbnejše steklenico, da se ostanki mleka v njej ne prisuše.

Poraben je samo preprost cucelj iz gumija, ki se natakne steklenici na vrat. Cucelj z dolgo cevko iz gumija in stekla, ki sega skozi zamašek v steklenico, je za nič, ker se ne da snažiti.

Kako naj se mleko razredči in koliko naj dete pije? O tem ni mogoče dati natančnih, splošno veljavnih pravil, ker nekateri dojenček boljše prenaša kravje mleko, drugi pa slabše. Za zdravega dojenčka veljajo sledeča pravila vsaj približno, za bolnega pa pogosto že zdravnik težko določi pravo količino hrane.

V prvem mesecu zmešaj en del mleka z dvema deloma vode. V drugem in tretjem mesecu zmešaj enaka dela mleka

in vode. V četrtem, petem in šestem mesecu pa zmešaj dva dela mleka z enim delom vode. V šestem mesecu lahko zmešaš tudi že tri dele mleka z enim delom vode, ako je otrok zdrav.

Namesto vode lahko vzameš v prvih mesecih svetel čaj, od drugega meseca dalje pa sluzasto juho.

Prve dni življenja popije novorojenček samo nekaj žličk hrane na dan, kmalu pa potrebuje več, tako da boš rabila koncem prvega meseca približno $\frac{1}{4}$ litra mleka za ves dan, v drugem in tretjem mesecu $\frac{3}{8}$ — $\frac{1}{2}$ litra, koncem 6. meseca že nekako $\frac{3}{4}$ litra mleka za ves dan.

Za ves dan prideni mleku še 30 gramov (= 6 kock) sladkorja.

Če je dojenček zdrav, dobiva od 6. meseca dalje lahko že nerazredčeno mleko, če je pa bolehen ali slaboten, ie še do 9. meseca bolj priporočljivo zanj razredčeno mleko.

Od 6. meseca dalje naj dobiva dete opoldne namesto mleka redkejši močnik ali pa zdrob, zakuhan na juhi ali na mleku. Od 8. ali 9. meseca dalje naj dobi že tudi kako prikuho (špinačo, korenje, krompir, jabolka), seveda v redki kašnati obliki.

Kadar mora mati čez dan z doma na delo, naj da otroku vsaj zjutraj in zvečer prsi, čez dan pa kravje mleko. Isto velja za mater, ki ima premalo mleka v prsih. Taka mešana prehrana je mnogo boljša nego samo umetna.

c) Nega. Koplji vsak dan otroka v topli vodi z milom. Osnaži temeljito zlasti vse gube. Obraz mu umij s posebej pripravljeno, snažno vodo.

Otrokova usta pusti popolnoma v miru. Nikdar mu jih ne izmivaj in ne izbrisuj, ker je to za otroka nevarno.

Kadar se otrok pomoči, ga vselej kmalu previj in osnaži, nato ga potresi z otroškim praškom.

Dolge nohte vedno postrizi otroku in umivaj mu pogosto rokice.

Otroško perilo bodi vedno snažno. Pomočenih plenice ne smeš samo posušiti, nego jih moraš vselej oprati.

Otroka nikdar ne povij trdo. Oblecí že novorojenčku srajčko in jopico in pusti, da ima roke zunaj. Tudi nog mu nikdar ne povij s povojem, nego zavij ga v plenice tako, da bo v njih lahko svobodno brcar.

Ne zavijaj otroka v pernice in ne odevaj ga z njimi.

Nepremočne (gumirane) tkanine sme dobiti dete le majhen košček pod zadnjico med plenice. Ta tkanina ne sme biti nikdar tako velika kakor plenica.

Kadar je toplo, sleci otroka in ga pusti, da se nag ali v sami srajčki po svoj volji nabrca na zraku.

Otroka imej vedno v svetli sobi. Nikdar ne zastiraj oken otroške sobe. Zrači jo pridno, tudi po zimi.

V hudi poletni vročini imej otroka na kakem hladnem prostoru, ker mu huda vročina škoduje.

Nesi ali pelji otroka vsak dan na svež zrak. V lepem vremenu sme otrok že koncem drugega tedna ven, po zimi ali v slabem vremenu pa v drugem mesecu. Kadar je mrzlo, ga za izprehod gorko zavij in odeni.

Dete pestuj pokonci šele tedaj, kadar se lahko samo od sebe drži pokonci. Tudi ga nikdar ne sili, da bi sedelo, stalo ali hodilo, dokler samo tega ne poizkuša.

d) Bolezen. Umetna prehrana je največkrat vzrok bolezni in smrti dojenčka. Navadno se bolezen pokaže ena ta način, da začne otrok bruhati ali pa da dobi drisko. V takem primeru takoj prenehaj dajati otroku vsakršno hrano in naj dobiva en dan samo svetel čaj. Nesi ga, ako le moreš, takoj k zdravniku.

Če otrok zboli, ne zvrčaj krivde na zobe in gliste, bolezen tiči skoro vedno drugje.

Prve dni po porodu pazi posebno na novorojenčkove oči. Če se začne cediti iz

njih gnoj, je nevarnost za otrokov vid in pokliči takoj zdravnika.

Tudi gnojenje iz popka je nevarno.

Ne puščaj v sobo k dojenčku ljudi, ki mnogo kašljajo, ker od njih lahko naleze jetiko. Iz istega vzroka ne nosi otroka v zaprte prostore med ljudi (v gostilno, prodajalno itd.).

Če je otrok zelo bled, če se mnoge pot, če dobiva prepočasno zobe ali če se mu že celo nogice ukrivljajo, vprašaj zdravnika za svet, ker ima otrok najbrže angleško bolezen. Vsekakor pa hodi mnogo ž njim na sonce in na zrak in mnogo zrači stanovanje.

Materino mleko je najboljše zdravilo zoper vsako bolezen dojenčka.

Gospodarske vesti.

Sol. Navedli smo vzroke, kaj nam bo kruh v prihodnjem času podražilo, ako se ne razdere nesrečna pogodba, ki jo je sklenilo prehranjevalno ministrstvo v Belgradu s Savezom jugoslovanskih mlinov. Danes moramo poročati, da ne bo samo kruh drag do nezmernosti, temveč tudi sol, ki je eden najvažnejših, neobhodno potrebnih predmetov vsakega gospodinjstva. Cena soli je vsled velikih prevoznih stroškov poskočila tako, da stane v Ljubljano postavljen vagon soli, t. j. 10.000 kg 11.000 K, tako da pride kilogram soli stati v Ljubljani na kolodvoru K 1.10. To pa še ni vse! Na kolodvoru v Ljubljani je treba plačati za vsak vagon soli 7400 kron carine, t. j. za vsak kg 74 vin. Ker pa konzumenti tudi ne jemljejo soli kar iz vagonov, jo je treba prepeljati v mesto, kar stane tudi 3 K za 100 kg, t. j. 300 K pri vagonu. Zda pa računajmo: Nakupna cena z voznino v Ljubljano 11.000 K, carina 7400 K, voznina v mesto 300 K, skupaj 18.700 K za 1 vagon, t. j. 10.000 kg ali K 1.87 za 1 kilogram soli. Reci in beri: eno krono sedemdeset vinarjev za en kilogram soli. Če se pa pošlje iz Ljubljane ven na deželo, se pa povišajo ti stroški tako, da stane sol n. pr. na Jesenice postavljena celi 2 K za 1 kg. Obetajo se nam lepi časi! Pri carini na neobhodno potrebne življenjske potrebščine išče država dohodkov, katere meče v milijonih v žepe velekapitalistov, kot se je to zgodilo v pogodbi s Savezom jugoslovanskih mlinov, kjer se jim je dovolilo 31 K za 100 kg mlevnine, dasi meljejo naši mlinarji za 8—9 K, paromlini pa za 15 K z vsemi drugimi stroški 100 kilogramov ošence.

Drobiž.

Amerikanska pomožna akcija z živili za Evropo. Herbert Hoover se je ob priliki nameravane likvidacije gornje akcije izjavil: Živila, ki jih je dobavila Amerika potrebnim državam Finski, Estonski, Litvi, Poljski, Belgiji, Čehoslovaški, Avstriji, Ogrski, Jugoslaviji, Romuniji, Bolgariji, Turčiji, Armeniji in Nemčiji, bodo v času od premirja do nove žetve dosegla vrednost 600 milijonov dolarjev. Ako bi se hotela tako obsežna akcija neomejeno nadaljevati, bi bilo to ne samo fizično in finančno nemogoče, marveč bi tudi lastno podjetnost in gospodarsko strukturo dotičnih držav uničilo. Vse države morajo torej v primernem trenutku same prevzeti preskrbo z živili. Po mnenju Kocverjevem je glavno vprašanje o sklepu miru in po novi žetvi: nekaterim državam dovoliti kredit, drugim pa zavarovati ladijski prostor. Amerika name-rava torej povabiti različne države, da pošljejo zastopnike v Zedinjene države, ki naj bi posredovali privatni in vladni kredit in olajšave pri transportu. To je po njegovem mnenju najvažnejši korak

za obnovo normalnega gospodarstva in neodvisnosti. Amerikanska pomoč za prehrano otrok pa naj bi se nekaj časa še nadaljevala.

Viljem II. pred sodiščem. Po bruseljskih ulicah je bil nabit razglas, ki poziva bivšega dvorniškega poveljnika generala Hopserja, bivšega kraljeviča in bivšega nemškega cesarja, da se zglase pri prizivnem sodišču v Bruslju, da se zagovarjajo za zločine, ki so bili za časa okupacije izvršeni v njih imenu.

Dvomesecne vojaške vaie. Kakor naroča „Riječ SHS“ bodo vpoklicani po odpustu majskih vpoklicancev k vojaškim vajam drugi letniki z dnem 20. junijem na dvomesecne vojaške vaie.

MALI OGLASI.

Za vsako vrsto je plačati 1 K naprej. Pri več kot petkratnem oglaševanju velja vrsta le 80 vinarjev.

Za ranjene ude, ki po zacelitvi še bolijo, naj se vzame Fellerjev bolečine tolažeči „Elsa-fluid“. 6 dvojnih ali dve specialni steklenici pošlje za samo 19 kron lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elzatršt. 358 (Hrvaško). Se priporoča v več nego stotisoč zahvalnih pismih. Istotako Fellerjeve odvajalne „Elsa-kroglice“. Ovoj in poština se zaračunajo posebej, ali najceneje, čim več se naenkrat naroči, tem več se prištedi.

PREBAVA se pospešuje, slabost, izpahanje preneha, blagodejno odvajajoče, krče odpravljajoče, blatenje urejujoče Fellerjeve rabarbarne **ELSA KROGLJICE** 6 škatlic K 12. Proti vsakovrstnim bolim, prehladu, pri ranah, zobobolu, bodanju in trganju je še vedno pomagal Fellerjev

ELSA-FLUID

6 dvojnatih steklenic ali 2 specialni steklenice

24 K pri lekarnarju E. V. Feller, Stubica, Elzatršt. 334.

Hrvats. Zagorje. Ovoj in poština se računata posebej, toda najceneje, čim več se torej naroči, tem več se prihrani.

VIII

Miši-podgane stenice-šču ki

in vsa golazen mora poginiti ako porabljaate moja najbolje preizkušena in splošno hvaljena sredstva kot: proti poljskim mišim K 5—, za podgane in miši K 5—; osobito ostra pasta za podgane K 6—; za ščurke K 5—; posebno močna tinktura za stenice K 5—; uničevalec moljev, prašek za uši v obleki in perilu, proti mravljam, proti ušem pri perutnini K 3—; prašek proti mršesom 2:50 in 5 K; tinktura proti ušem pri ljudeh 3 K; mazilo za uši pri živini 2 K; tinktura za bolhe pri pseh K 1:50; tinktura proti mršesu na sadju in zelenjadi (uničevalec rastlin) K 3—. Pošilja po povzetju Zavod za eksport

M. Jünker, Zagreb 45., Petrinjska ulica 3.

Vsak naj pridobi vsaj dva naročnika!

Konsumno društvo za Ljubljano in okolico v Ljubljani

vpisana zadruga z omejeno zavezo.

Društvo je ustanovljeno leta 1908 ter ima sedaj 3330 članov.

Iz računskega zaključka za leto 1917/1918 je razvidno, da znaša:

rezervni sklad	K 30.893—
dispozicijski sklad	20.000—
bolniški sklad	21.000—
pogrebni sklad	10.000—
deležni sklad	100.901.14

Zaostali po umrlih članih dobé posmrtno podporo. Člani, ki so bolni dobé bolniško podporo.

Društvene prodajalne so v Ljubljani in okolici, na Jesenicah, Savi, Koroški Beli in Trzinu.

Kot član pristopi lahko vsakdo. Pristopnina znaša K 1, delež K 50.

Pisarna in centrala:

Ljubljana - Spodnja Šiška, Kolodvorska ulica šte. 56.

G. KELLER:

DON CORREA.

(Dalje.)

Ker je solnce zopet pogledalo skozi raztrgane oblake, dočim je morje še vedno valovilo in sumelo, je obesil gospod Correa svoj mokri plašč na lesu, da bi se posušil, in je sedel na klop; od vsega tega je bil namreč ravno tako truden, kakor če bi se bil proti svoji volji ponesrečil. Pri tem je smejé opazil mnogoštevilne luknje, ki so jih v plašču naredili molji in ki so se sedaj, ker je stalo popoldnevno solnce na oni strani, svetile, kakor zvezdnato nebo. Tri take luknje so stale prav v eni črti, da so lepo predstavljale „kosce“, druge so bile precej podobne Cassiopei, dve sta predstavljali obe skledici „tehtnice“ in kdor bi poznal zvezdno nebo, bi lahko našel na plašču še to ali ono skupino. Ker pa so bile nekatere še z vodenimi kapljami zaprte kakor s kakimi steklenimi kroglicami, so na solncu modrikasto ali rdečkasto žarele, in Don Correa, ki je dobro poznal pota in pomen zvezd, si je vso prikazen pozorno tolmačil kot nekak migljaj usode. V teh zvezdah je takoj našel konstelacijo, v kateri mu je mnogo obetajoče žarela Venera-večernica.

Bil je tako zatopljen v to prikazen in v misli, ki so se mu porajale ob nji, da ni čul lahkih korakov, ki so se bližali in da se je zelo začudil, ko je nevidna roka odstrla plašč in se je namesto Venere večernice pokazala postava gospe Fenize Mayor de Cercal, za katero je stal deček.

Correa pa je spoštljivo vstal in prosil oproščenja, da ne more sneti klobuka, ker mu ga je morje odneslo. Še bolj pa se je začudil, ko ga je gospa, ki je bila v Lisaboni tako nepristopna in redkobesedna, sedaj z velikimi očmi in očitnim dopadenjem opazovala in ga s trdno, lepo donečo besedo vprašala, odkod je in kdo.

Njena lepota ga je znova tako prevzela, da je komaj za silo še pripovedoval pripravljeno bajko o svoji zli usodi, da je ubog plemič, ki je moral iskati sreče na tujem, da se je na tej obali ponesrečil in da so ga njegovi ljudje za-

pustili. Vkljub temu je bil vtis, ki ga je naredil, mnogo boljši. Na mestu njega je sedla gospa na klop in ko je med nadaljnjim pomenkom opazila, da mora biti tujec, kakor vse kaže, mlad človek visokega stanu, dobro vzgojen, duhovit in odločen, ga je vljudo povabila, naj prisede in počije in mu je nazadnje ponudila zaželeno pomoč in gostoljuben sprejem na svojem gradu. Kak klobuk se bo brez dvoma že še našel, je pristavila, ko je že šla po strmih stopnjicah kvišku, dočim je šel za njo nesrečni gospod s svojim plaščem in je paž zadnji plezal po stopnjicah na vrh.

Par dni pozneje je srečni pustolovec imel ne samo nov klobuk, ampak razna druga lepa oblačila, ki mu jih je gospa poklonila; samo stari plašč z zvezdami je imel še ogrnjen, ko je šel z njo po stopnjicah navzdol, da bi se izprehodila na samotnem obrežju. Solnce pa je tako pripekalo, da je zelo lepi parček kmalu poiskal sence in se skril v ono votlino. Roko v roki sta sedela na kamniti klopi in ko se je solnce toliko znižalo, da je pogledalo v votlino, sta smejé obesila plašč na lesu in ogledovala zvezde, ki so jih naredili molji.

„Nikdar še niso zvezde uboštva sijale lepši sreči“ — je šepetal Correa in objel vitko gospo z desnico. S prstom mu je pokazala nekoliko večjo luknjo, ki je bila bolj podobna malemu razporku: „Tukaj pa si je celo mesec med zvezdami, prav kakor pastir med ovčicami, kakor pravijo pesniki!“

„Tega niso naredili molji, ampak pred leti sunek z mečem!“ — je odvrnil Correa. Hotela je izvedeti, kako je to bilo in on ji je pripovedal, kako se je moral kot mlad dijaček nekoč braniti, ko je po noči nekemu pevcu, ki je pel svoji krasotici podoknico, zaklical mimogrede: „Tih, gobec!“ Ljubezni takrat še ni ravno poznal in ono mačje mijavkanje na vseh oglah mu je bilo precej zoprno. Samo plašč, ki ga je nastavil z levo roko, je moč sunka razjarjenega pevca odnesel. Vendar pa je vkljub temu precej krvavel.

(Dalje prihodnjič.)

Splošno kreditno društvo v Ljubljani

registrovana zadruga z omejeno zavezo:

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in od 3. do 5. ure popoldne, v sobotah in dnevih pred prazniki pa od 8. do 1. ure popoldan in jih obrestuje po čistih 3%.

UČITELJSKA TISKARNA

Ljubljana, Franciškanska ul. 6.

registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejša plake in vabila za shode in veselice.

Letne zaključke.

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur itd.

Stereotipija. Litografija.